

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES DE LA REPUBLIQUE
HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION SERVICE, ATHENS

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση Παπαδοπούλου κατά Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 53311/08)

Απόφαση

Στρασβούργο, 16 Σεπτεμβρίου 2010

*Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που ορίζονται στο άρθρο
44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.*

Στην υπόθεση Παπαδοπούλου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο τμήμα) αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο που αποτελούσαν οι κάτωθι :

Nina Vajic, *Πρόεδρος*

Χρήστος Ροζάκης,

Khanlar Hajiyeu,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

Και Søren Nielsen, *Γραμματέα Τμήματος,*

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο, στις 26 Αυγούστου 2010,

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 53311/08) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας που κατέθεσε η Ελληνίδα υπήκοος, κα Παναγιώτα Παπαδοπούλου («η προσφεύγουσα»), η οποία προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 4 Νοεμβρίου 2008, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («Η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τον κο Α.Πανούση και την κα Α.Πανούση, Δικηγόρους Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους αντιπροσώπους του Οργάνου της, τον κο Σ.Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την αιτίαση σχετικά με την διάρκεια της διαδικασίας στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 29 § 1 της Σύμβασης, αποφασίστηκε επίσης ότι το Τμήμα θα αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1951 στην Αθήνα.
5. Στις 16 Ιουνίου 1992 προσέφυγε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών με αγωγή αποζημίωσης κατά του Λαϊκού Νοσοκομείου Αθηνών στο οποίο ήταν υπάλληλος ως καθαρίστρια. Διεκδικούσε το ποσό των 10.313 € περίπου για μισθούς.
6. Στις 29 Σεπτεμβρίου 1995, το Πρωτοδικείο κήρυξε ένα μέρος της αγωγής απαράδεκτο και διέταξε την διεξαγωγή αποδείξεων για το υπόλοιπο (απόφαση αρ. 14657/1995).
7. Στις 30 Ιουνίου 1997, το Πρωτοδικείο απέρριψε το υπόλοιπο μέρος της αγωγής (απόφαση αρ. 9285/1997). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 10 Φεβρουαρίου 1998.
8. Στις 3 Μαρτίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε έφεση.
9. Στις 27 Ιουνίου 2002, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, απέρριψε την έφεση.
10. Στις 24 Οκτωβρίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε αναίρεση.
11. Στις 21 Ιανουαρίου 2008, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αναίρεση ως αβάσιμη (απόφαση αρ. 234/2008). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε σύμφωνα με το πρωτότυπο στις 8 Μαΐου 2008.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 §1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

12. Η προσφεύγουσα παραπονείται για την διάρκεια της επίδικης διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης, του οποίου τα κρίσιμα μέρη αναφέρουν τα εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικάως, ...και εντός λογικής προθεσμίας υπό δικαστηρίου, ... το οποίον θα αποφασίση επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως....»

A. Επί του παραδεκτού

13. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι δεν ήταν απαραίτητο για την προσφεύγουσα να λάβει γνώση του περιεχομένου της απόφασης υπ'αρ. 234/2008 για να διατυπώσει την αιτίασή της σχετικά με την διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται ότι η προσφεύγουσα δεν έπρεπε να περιμένει την καθαρογραφή της απόφασης αρ. 234/2008, αλλά ότι έπρεπε να προσφύγει στο Δικαστήριο εντός προθεσμίας έξι μηνών από την 21^η Ιανουαρίου, ημερομηνία δημοσίευσης της οριστικής εθνικής απόφασης. Θεωρεί λοιπόν ότι η αιτίαση αυτή είναι εκπρόθεσμη.

14. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία του, όταν δεν προβλέπεται επίδοση από το εθνικό δίκαιο, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία από την οποία τα μέρη μπορούν να λάβουν πραγματικά γνώση του περιεχομένου της οριστικής εθνικής υπόθεσης (βλ. μεταξύ άλλων *Παπαχελάς κ.Ελλάδας [GC]*, αρ. 31423/96, § 30, CEDH 1999-II).

15. Στην υπό κρίση υπόθεση, σημειώνει ότι η απόφαση αρ. 234/2008 του Συμβουλίου της Επικρατείας, εθνική απόφαση οριστική υπό την έννοια του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης, καθαρογράφηκε και επικυρώθηκε στις 8 Μαΐου, ημερομηνία από την οποία η προσφεύγουσα μπορούσε να λάβει αντίγραφο. Συνεπάγεται ότι η προσφυγή, που ασκήθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2008, δεν είναι εκπρόθεσμη. Επομένως, η ένσταση της Κυβέρνησης πρέπει να απορριφθεί.

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. *Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη*

17. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη αρχίζει στις 16 Ιουνίου 1992, με την προσφυγή στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών και τελειώνει στις 8 Μαΐου 2008, με την καθαρογραφή της απόφασης υπ'αρ. 234/2008 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε λοιπόν πάνω από δεκαπέντε έτη και δέκα μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

2. *Εύλογος χαρακτήρας της διαδικασίας*

18. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η επίδικη διαδικασία διεξήχθη με ταχύτητα και επομένως, δεν επιδέχεται κριτική.

19. Η προσφεύγουσα αντικρούει την θέση αυτή και υποστηρίζει ότι η διάρκεια εκδίκασης της υπόθεσής της ήταν υπερβολική.

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας κρίνεται σύμφωνα με τις περιστάσεις της υπόθεσης και τα κριτήρια που καθιέρωσε η Νομολογία του, ιδιαίτερα την δυσκολία της υπόθεσης, την συμπεριφορά της προσφεύγουσας και αυτή των αρμόδιων αρχών καθώς και τη σημασία της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας [GC]*, αρ. 30979/96, §43, CEDH 2000-VII). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι επιβάλλεται μια ιδιαίτερη επιμέλεια για τις εργατικές διαφορές (*Ruotolo κατά Ιταλίας*, 27 Φεβρουαρίου 1992, § 17, σειρά Α αρ. 230-D).

21. Το Δικαστήριο χειρίστηκε πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με αυτό της υπό κρίση υπόθεσης και διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης (βλ. προαναφερθείσα *Frydlender*).

22. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν υπέβαλλε κανένα περιστατικό ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση. Λαμβάνοντας υπόψη την Νομολογία του επί του θέματος, το Δικαστήριο κρίνει ότι στην υπό κρίση υπόθεση, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση για «εύλογη προθεσμία».

23. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 όσον αφορά την διάρκεια της διαδικασίας.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

24. Η προσφεύγουσα επικαλείται τα άρθρα 6 §1 και 13 της Σύμβασης και παραπονείται για την διάρκεια της διαδικασίας. Υποστηρίζει ότι τα Ελληνικά Δικαστήρια διαπράξαν νομικά και πραγματικά σφάλματα που ευνοήσανε την αντίδικη πλευρά. Τέλος, η προσφεύγουσα επικαλείται το άρθρο 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου και παραπονείται για προσβολή του δικαιώματός της στον σεβασμό της περιουσίας της. Υποστηρίζει ότι παράνομα έχασε το δικαίωμά της να αποκτήσει το ποσό που διεκδικούσε ως αποζημίωση.

Ως προς το παραδεκτό

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης, έχει ως καθήκον να διασφαλίζει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Σύμβαση για τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα δεν είναι της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να κρίνει τα υποτιθέμενα νομικά ή πραγματικά σφάλματα που έχει διαπράξει ένα Εθνικό Δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που μπορεί να έχουν προσβάλει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται από την Σύμβαση (βλ. ιδίως, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας [GC]*, αρ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να κρίνει το ίδιο τα πραγματικά στοιχεία που οδήγησαν ένα Εθνικό Δικαστήριο να υιοθετήσει μια απόφαση έναντι μιας άλλης, διαφορετικά θα αναγορευόταν σε Δικαστή τετάρτου βαθμού δικαιοδοσίας και θα παρέβαινε τα όρια της αποστολής του (βλ. *mutatis mutandis*, *Kemmache κατά Γαλλίας* (αρ. 3), 24 Νοεμβρίου 1994, § 44, σειρά Α αρ. 296-C). Το Δικαστήριο έχει ως μόνο καθήκον, όσον αφορά το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που ισχυρίζονται ότι τα εθνικά δικαστήρια παραβίασαν τις ειδικές δικονομικές εγγυήσεις που διατυπώνονται στην διάταξη αυτή ή ότι η διεξαγωγή της διαδικασίας στο σύνολό της δεν εγγυήθηκε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Donadze κατά Γεωργίας*, αρ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

26. Στην υπό κρίση υπόθεση, τίποτε δεν μας επιτρέπει να σκεφτούμε ότι η διαδικασία κατά την διάρκεια της οποίας η προσφεύγουσα μπόρεσε να παρουσιάσει όλα τα επιχειρήματά της, δεν υπήρξε δίκαιη. Το Δικαστήριο δεν εντόπισε, πράγματι, καμμία ένδειξη αυθαιρεσίας στην διεξαγωγή της δίκης ούτε παραβίαση των δικονομικών δικαιωμάτων της ενδιαφερομένης. Μετά την διαπίστωση αυτή, το Δικαστήριο δεν κρίνει απαραίτητο να

τοποθετηθεί επιπλέον ως προς το πεδίο του άρθρου 13, του οποίου οι απαιτήσεις είναι λιγότερο αυστηρές από τις απαιτήσεις του άρθρου 6 §1 και απορροφώνται από αυτές στην προκειμένη περίπτωση. (βλ. μεταξύ άλλων, *Sporrong et Lönnroth κατά Σουηδίας*, 23 Σεπτεμβρίου 1982, §§ 88, σειρά Α αρ. 52).

27. Επίσης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υποτιθέμενη αξίωση της προσφεύγουσας δεν μπορεί να θεωρηθεί «περιουσία» υπό την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου αφού δεν διαπιστώθηκε από δικαστική απόφαση με ισχύ δεδικασμένου. Ωστόσο, αυτή είναι η προϋπόθεση για να είναι μια αξίωση βέβαιη και απαιτητή και, συνεπώς, να προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου (βλ. μεταξύ άλλων, *Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, 9 Δεκεμβρίου 1994, § 59, σειρά Α, αρ. 301-B).

28. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όσο η υπόθεσή της εκκρεμούσε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, η αγωγή της δεν γεννούσε, για την προσφεύγουσα, καμμία αξίωση, αλλά μόνο το ενδεχόμενο να αποκτήσει τέτοια αξίωση. Ως εκ τούτου, οι αποφάσεις που απέρριψαν το αίτημα της δεν είχαν ως συνέπεια να την στερήσουν από περιουσία της οποία ήταν κυρία.

29. Συνάγεται ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής είναι προφανώς αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

31. Η προσφεύγουσα ζητά 21.870, 24 € (ευρώ) για την υλική ζημία. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό των διεκδικήσεών της,

προσαυξημένου με τόκους. Ζητά επίσης 20.000 € για την ηθική βλάβη που υπέστη.

32. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για την υλική ζημία. Υποστηρίζει επίσης, ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί αυτή καθεαυτή επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη.

33. Το Δικαστήριο δεν αντιλαμβάνεται αιτιώδη σύνδεσμο ανάμεσα στην διαπιστωθείσα παραβίαση και την επικαλούμενη υλική ζημία και απορρίπτει το αίτημα αυτό. Αντίθετα, θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικαστεί στην προσφεύγουσα το ποσό των 18.000 € για την ηθική βλάβη, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

34. Η προσφεύγουσα ζητά επίσης 5.350 € για έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο παρά μόνο ένα αναλυτικό σημείωμα εξόδων, δακτυλογραφημένο και υπογραμμένο από τον Δικηγόρο της, στο οποίο αναφέρεται το ίδιο ποσό. Υποστηρίζει ότι, λόγω των χαμηλών εισοδημάτων της, δεν ήταν σε θέση ακόμη να του πληρώσει το ποσό αυτό.

35. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό που ζητείται είναι υπερβολικό και δεν αποδεικνύεται. Επιπλέον θεωρεί ότι το ποσό που θα επιδικαστεί για τον λόγο αυτό δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 1.000 €.

36. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης με βάση το άρθρο 41 προϋποθέτει ότι αυτά προϋποθέτει ότι αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και επιπλέον ότι το ύψος τους είναι εύλογο (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας [GC]*, αρ. 31107/96, §54, CEDH 2000-XI).

37. Στην υπό κρίση υπόθεση, με βάση τα στοιχεία που έχει στην κατοχή του και τα προαναφερθέντα κριτήρια, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στην προσφεύγουσα 500 € για το λόγο αυτό, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από αυτή ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει σωστό να υπολογίσει το ύψος των τόκων υπερημερίας με βάση το επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη για τα περαιτέρω

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το καθ' ου η προσφυγή κράτος πρέπει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα γίνει οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 της Σύμβασης, το ποσό των 18.000 € (δεκαοκτώ χιλιάδων ευρώ) για ηθική βλάβη και 500 € (πεντακοσίων ευρώ) για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από τους προσφεύγοντες ως φόρος

β) ότι από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα αυξάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.

Συντάχτηκε στα γαλλικά, στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 16 Σεπτεμβρίου 2010, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Søren Nielsen
Γραμματέας
(υπογραφή)

Nina Vajic
Πρόεδρος
(υπογραφή)